

Evaluering af projekt: "Make it"

Supplerende undervisning og aktivitet for asylansøgere

EVALUERINGSNOTAT - SEPTEMBER 2017

[Indholdsfortegnelse]

Baggrund	Side 3
Mål for evalueringen	Side 4
Evalueringsmetode	Side 4
Resumé – Resultater	Side 6
Aktiviteter – antal kurser	Side 7
Antal deltagere og deres baggrunde	Side 7
Fravær og gennemførelsesgrader	Side 8
Kursustemaer	Side 10
Generelt vedrørende undervisningsformen	Side 13
Deltagernes udbytte	Side 14
Deltagernes sammenfattende vurderinger	Side 18

Baggrund

Integrationsnet har i perioden august-2016 til juni-2017 afholdt 12 kursusforløb for asylansøgere på asylcentre i henholdsvis Holstebro, Randers og i Jelling (herunder Børkop og Sandvad). Formålet med kurserne er at styrke asylansøgenes forudsætninger for at være forberedt på aktuelle samt kommende livsbegivenheder, herunder deres mulige integration i Danmark.

Et vigtigt formål med kurserne er også, at deltagerne oplever tiden på asylcentret som meningsfuld og samtidig giver dem en værdifulde kompetencer. Kompetencer som er relevante, i forhold til at blive integreret i Danmark eller at blive repatrieret til deres hjemlande.

Kurserne er frivillige for deltagerne, men indgår som en del af de tilbud, som asylansøgere kan deltage i, mens de bor på asylcentre. Kurserne har omfattet både kvinder og mænd, enlige med børn og familier. Kursustemaerne har været varierende, men har fælles handlet om viden om det danske samfund, familiestruktur og konroller, forældrekompetencer m.m.

Integrationsnet har siden 2014 udviklet og afholdt forskellige kurser for asylansøgere i samarbejde med forskellige asyloperatører. Det er undervisere fra Integrationsnet der varetager undervisningen, herunder koordinere det praktiske med centrene. Kurserne er finansieret af Udlændingestyrelsen.

LG Insight har været tilknyttet Make It som ekstern evaluator. Evalueringen bygger på aktivitets- og deltagerregistreringer, observationsstudier samt interviews med deltagere, undervisere og ansatte på centrene.

Rammen for evalueringen har været begrænset. Det har derfor ikke været muligt at tilvejebringe dækkende dokumentation for alle evalueringstemaer, ligesom evalueringen i høj grad bygger på data indsamlet af Integrationsnet (det vedrører bl.a. deltagernes evaluering af kurserne m.m.).

I dette notat præsenterer vi generelle evalueringresultater af 12 kurser gennemført i perioden august-2016 til juni-2017.

Mål for evalueringen

Evalueringen belyser følgende temaer:

- ▶ Vurdering af kursustilbuddenes opnåelse af succeskriterier – dvs. realiserer projektet de forudsatte succeskriterier for indsatsen?
- ▶ Afdækning af undervisningsforløbenes indhold – hvilke undervisningsfaglige temaer har været præsenteret under forløbene?
- ▶ Give en sammenvæjet vurdering af, hvilke resultater (effekter) undervisningsforløbene har haft for deltagerne.
- ▶ Vurdering af tilbuddets relevans for målgruppen – dvs. vurderes tilbuddet at have relevans for forskellige målgrupper af asylansøgere – både med opholdstilladelse og evt. afslag herpå, mænd, kvinder osv.
- ▶ Afdækning af det organisatoriske samarbejde – dvs. hvordan spiller projektindsatsen sammen med de øvrige tilbud i asylcentret, og hvordan oplever asyloperatørerne samarbejdet?

Følgende succeskriterier for projektet afdækker nærværende evaluering:

- ⇒ Der afholdes 12 kurser med deltagelse af 170 kursusdeltagere
- ⇒ 70 % af deltagerne har fremmøde (deltagerne kan bestå kurset og modtage kursusdiplom ved minimum 50 pct. fremmøde)
- ⇒ Deltagerne oplever styrkelse af deres sociale netværk (afdækket gennem interview med få og udvalgte deltagere.
- ⇒ Deltagerne i undervisningsforløbene oplever forløbet meningsfuld og relevant for deres situation og fremtid
- ⇒ Deltagerne oplever styrkelse af egne kompetencer
- ⇒ Deltagerne har opnået større kendskab til arbejdsmarkedet og uddannelsessystemer samt etablering af egen virksomhed
- ⇒ Deltagerne har i kraft af undervisningsforløbet opnået kendskab til demokratiske samfundsprocesser og hvad det indebærer at være aktiv samfundsborger i Danmark.

Evalueringsmetode

LG Insights evaluering bygger på følgende metoder:

- ⇒ Interviews med udvalgte deltagere (14 deltagere i alt)
- ⇒ Interviews med samarbejdspartner fra asylcentre (interview med projektkoordinatorer fra Asylcenter Jelling og Holstebro)
- ⇒ Interview med underviser og projektkoordinator i Integrationsnet

-
- ⇒ Registreringer indsamlet af Integrationsnet vedrørende aktivitetstyper, antal deltagere samt deltagernes fremmøde m.m.
  - ⇒ Materialestudier (beskrivelser af aktivitetstyper og metoder i undervisningsforløbene, dagbøger, evalueringsnotater m.m.).

Interviewene med deltagere har været individuelle eller med to deltagere. Interview er gennemført på dansk eller engelsk. Interviewene med deltagere har været semistrukturerede, hvor vi har spurgt ind til bestemte emner ud fra en spørgeguide – alle med fokus på deltagernes vurdering af undervisningsforløbet (temaernes oplevet relevans, oplevet udbytte osv.). Interviewpersonerne er alle blevet informeret om anonymitet.

Under hele forløbet, har Integrationsnet systematisk indsamlet data til belysning af antal deltagere, undervisningstilbud, deltagernes fordeling på køn, alder, nationalitetsbaggrunde, fremmøde osv.

LG Insight har derudover deltaget som observatør på enkelte kursusforløb. Observationsstudierne har haft til formål at vurdere undervisningen, deltagernes deltagelse og engagement, undervisningsformer m.m.

Resultater

Integrationsnet har som forudsat gennemført de 12 kursusforløb med i alt 167 deltagere. Målet var 170 deltagere, så målet er realiseret.

Det er LG Insights vurdering, at kursustilbuddet er relevant som et supplerende tilbud til de øvrige aktiviteter asylansøgerne. Undervisningsforløbene har givet deltagerne konkret viden om danske samfundsforhold og kultur, ligesom de har fået kompetencer til at håndtere en aktuell svær livssituation og/eller fået større tryghed over hvad nær fremtid kan bringe.

Målgruppen for undervisningstilbuddene er meget sammensatte. Dels i forhold til deltageres baggrunde, behov og ressourcer, men også i forhold til klarhed over deres fremtid i Danmark eller i et andet land/hjemland. Det er vores vurdering, at undervisningstemaerne er søgt tilpasset fleksibelt, så temaerne har matchet deltageres behov og forudsætninger.

Undervisningstemaerne vurderes i høj grad relevante. Det gælder danske samfundsforhold, demokrati, dansk kultur og traditioner, herunder ligestilling mellem kønnene og kvinders rettigheder m.m. Temaet om egne kompetencer har været relevant for alle deltagere, fordi det har åbnet deres perspektiver for beskæftigelse eller drift af egen virksomhed, hvad enten de opnår ophold i Danmark eller skal bo i et andet land end Danmark.

Deltagerne fremhæver især undervisning i danske samfundsforhold og kultur som relevante og spændende, men også ligestilling mellem kønnene og fordeling af arbejdsopgaver og roller i familierne fremhæves. Deltagerne synes det var spændende at lære om pasningstilbud (pædagogiske tilbud som børnehaver og vuggestuer) i Danmark, det danske skole- og uddannelsessystem og deres roller og ansvar som mulig forældre i Danmark.

Kurserne har generelt haft en meget høj fremmødeprocent. Kun et kursusforløb har en lav fremmødeprocent, mens de 11 kurser øvrige har en fremmødeprocent på mellem 71-88 pct.

Underviserne – og især den gennemgående underviser og koordinator – roses meget af deltagerne for inspirerende undervisning. Integrationsnet roses af samarbejdspartnere for deres fleksibilitet og kendskab til målgruppen.

Sammenfattende er det LG Insights vurdering, at underviserne har haft en bred og dækkende vifte af faglige undervisningstemaer, som de fleksibelt har tilpasset efter deltagerne behov og forudsætninger.

Aktiviteter og deltagere

Antal kurser

Der blev i 2016 igangsat 6 kurser og tilsvarende 6 kurser i 2017. Samlet har der således været afholdt de forudsatte 12 kurser.

I Tabellen nedenfor er en oversigt over de afholdte kurser:

Start år	Forløb	Periode for forløbet
2016	Kursus - Asylcenter Randers	23/08 til 29/09
	Kursus - Asylcenter Jelling	25/08 til 29/09
	Kursus - Asylcenter Randers	04/10 til 18/11
	Kursus - Asylcenter Jelling	12/10 til 24/11
	Kursus - Asylcenter Jelling	12/10 til 24/11
	Kursus - Asylcenter Randers	24/11 til 12/01
2017	Kursus - Asylcenter Børkop	02/01 til 14/02
	Kursus - Asylcenter Holstebro	01/03 til 05/04
	Kursus - Asylcenter Holstebro	01/03 til 05/04
	Kursus - Asylcenter Sandvad	02/03 til 03/04
	Kursus - Asylcenter Holstebro	26/04 til 31/05
	Kursus - Asylcenter Jelling	09/05 til 22/06

I forhold til den oprindelige plan for kursusforløbet er der enkelte justeringer af det indholdsmæssige. Således blev førstehjælpskurset på forløbet i Randers og i Jelling aflyst af forskellige årsager. Dels kunne kurset for ”Enlige forældre der har efterladt familien med henblik på familiesammenføring” ikke gennemføres i Jelling, da det viste sig at målgruppen ikke var der.

Deltagere

I alt har 167 deltaget på de 12 kursustilbud, heraf 78 kvinder og 89 mænd. Det er kun tre mindre end det forudsatte mål på 170 deltagere.

Deltagere var i forskellige faser af deres asylsagsbehandling. Hovedparten var i fase 2., mens enkelte var i fase 1. Under forløbet der enkelte der fik afvist deres asylansøgning og derfor overgik til fase 3.

Deltagerne havde forskellige nationalitetsbaggrunde. De største grupper kom fra Iran (40 deltagere), Irak (33 deltagere) samt Syrien og Afghanistan (begge med 22 deltagere). Derudover en gruppe deltagere med baggrund fra afrikanske lande (DR Congo og Eritrea) samt Ukraine m.m.

36 pct. af deltagerne var under 30 år, mens 36 pct. var mellem 30-39 år. 23 pct. var mellem 40-49 år og 5 pct. var over 50 år.

Fravær og gennemførelsesgrader

Et succesmål for Make It har været, at 70 pct. af deltagerne har fremmøde, og at deltagerne består kurset ved et fremmøde på 50 pct.

Integrationsnet har løbende dokumenteret fremmøde af hensyn til både dokumentation af aktivering for asyloperatør og for evalueringen. I skemaet nedenfor er fremmødeprocenten for kurserne angivet.

Start år	Forløb	Gennemsnitlige fremmødeprocent
2016	Kursus - Asylcenter Randers	72 %
	Kursus - Asylcenter Jelling	33 %
	Kursus - Asylcenter Randers	72 %
	Kursus - Asylcenter Jelling	73 %
	Kursus - Asylcenter Jelling	76 %
	Kursus - Asylcenter Randers	71 %
2017	Kursus - Asylcenter Børkop	64 %
	Kursus - Asylcenter Holstebro	88 %
	Kursus - Asylcenter Holstebro	87 %
	Kursus - Asylcenter Sandvad	72 %
	Kursus - Asylcenter Holstebro	82 %
	Kursus -Asylcenter Jelling	71 %

Det fremgår af tabeloversigten, at kun kursusforløbet på Asylcenter Jelling har en fremmødeprocent på under 70 pct. Alle øvrige kursusforløb har et fremmøde på mellem 71 pct. og 88 pct., hvilket er meget højt.

Præsentation af projektparterne

Integrationsnet, en del af Dansk Flygtningehjælp, tilbyder en række specialiserede integrationsfaglige ydelser til primært kommuner over hele landet. Integrationsnet tilbyder undervisningstilbud til både forskellige målgrupper af flygtninge/-indvandrere samt professionelle integrationsfaglige aktører.

Integrationsnet har varetaget koordinerende opgaver i forbindelse med projektet, ligesom Integrationsnet har undervist på alle forløb. De enkelte asyloperatører (centre og Integrationsnet har samarbejdet omkring udsøgning af deltagere, information til deltagere, koordinering af aktiviteter osv.

Integrationsnet har under projektforsløbet haft tilknyttet en koordinator, der har haft det overordnede ansvar for tilrettelæggelse af temaer for forløb samt koordinering af tilbud med ansatte på asylcentre. Projektkoordinator hos Integrationsnet har under projektforsløbet desuden været tilknyttet med undervisningsopgaver, administrative opgaver, indsamling af data m.m.

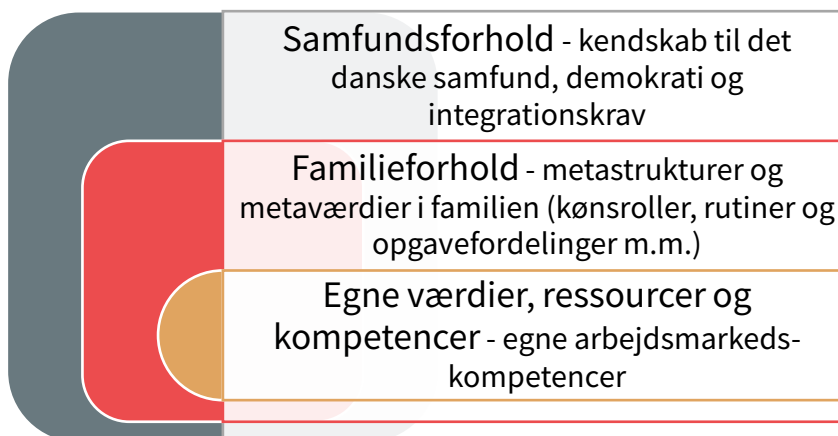
Integrationsnet har samarbejdet med to underleverandører vedr. førstehjælpskurset og teambuilding i familien.

Følgende asyloperatører og centre har deltaget i Make It:

- ▶ Center Jelling under Røde Kors er et opholdscenter placeret centralt i Jelling nær Vejle. Her bor både familier med børn, par og enlige. I tilknytning til Center Jelling er Center Sandvad er et opholdscenter placeret mellem Jelling og Tørring, nord for Vejle. Her bor familier med børn. Derudover Asylcenter Børkop nær Vejle, hvor der ligeledes bor både par med og uden børn, og enlige mænd og kvinder. Børn under tre år på Center Jelling bliver passet af egne forældre.
- ▶ Asylcenter Holstebro under Asylcenter Vesthimmerland: Asylcenter Holstebro er placeret i Dansk Metals tidligere kursuscenter i Fredsskov. Centeret, der blev etableret i november 2014, er et blandet indkvarteringscenter med plads til 300 beboere. Beboerne skal selv stå for rengøring, tøjvask, madlavning i et stort fælleskøkken og andet hushold. Børnene på Asylcenter Holstebro bliver passet af deres egne forældre, indtil de fylder tre år, derefter går de i børnehaven og skole i eksisterende institutioner i Holstebro, mens de voksne på centeret modtager undervisning på selve centeret.
- ▶ Asylcenter Randers blev drevet af Asylcenter Vesthimmerland, men blev under projektperioden lukket. Centeret var et opholdscenter med både familier med børn, par og enlige.

Kursustemaer

Kurserne Make It har omfattet tre hovedtemaer:

I dette afsnit gives en kort præsentation af de tre hovedtemaer på kurserne samt en beskrivelse af undervisningsformerne.

Samfundsforhold

Underviserne har fleksibelt tilpasset undervisningen i samfundsforhold efter deltagernes behov og interesser og har haft en bruttoliste af undervisningsfaglige emner. Emnerne er bl.a.

- Religion og religioners betydning/status i det danske samfund, herunder religionsfrihed og dens betydning.
- Dansk kultur, herunder nationalfølelse og selvopfattelse (beskedenhed, lighedsideal, Janteloven).
- Det politiske system og hvordan et demokrati fungerer med valg og folkevalgte. Der bliver undervist i Grundloven og rettigheder, herunder personlig frihed, ytringsfrihed mv.
- Sundhed og sundhedssystemet i Danmark. Der bliver undervist i at leve sundt, børn og motion, hvilken betydning har motion osv.
- Skole og uddannelsessystemet, herunder folkeskolen, undervisningspligt, ungdomsuddannelser og uddannelsesmuligheder i Danmark.
- Økonomi, herunder oprettelse af bankkonto, betalingservice og fuldmagt
- Skat, herunder hvad det vil sige at betale skat og dets betydning for danske velfærdsordninger.

- Det sociale liv, herunder den kriminelle og seksuelle lavalder, skik og pli ved eksempelvis spisesituationer, tidsopfattelser, brug af mobiltelefoner, køkultur og kropsprog.
- Det danske arbejdsmarked, herunder arbejdstyper og arbejdsformer i forhold til at kunne samarbejde, være pæn og serviceminded, uskrevne regler på arbejdspladsen og jobsøgning.
- Iværksætter, herunder fordele ved at skabe sin egen virksomhed samt de udfordringer og krav det stiller iværksætteren
- Dansk historie og geografi, herunder dansk kulturhistorie og større byer.

I det følgende gives en kort præsentation af centrale temaer i kursusforløbene:

Demokrati og samfundsforhold i Danmark

Deltagerne er på kurserne blevet introduceret til værdier og retsprincipper i det danske demokrati. Det vedrører både stemmeret, ytringsfrihed, religionsfrihed m.m. samt tredeling af magten.

Derudover er deltagerne blevet undervist i samfundsstruktur med det statslige niveau (folketinget), regioner og kommuner.

Arbejdsmarked og selvforsørgelse

Et vigtigt formål med kurset Make It er at forberede deltagerne på, at de skal tilknyttes arbejdsmarkedet og blive selvforsørgende – enten ved at de får beskæftigelse som lønmodtager indenfor brancher matchende deres kompetencer, eller at deltagerne skaber deres egen virksomhed.

Kurset giver generelt deltagerne en bevidsthed omkring egne arbejdsmarkedsfaglige kompetencer, og hvordan disse er relevante og værdifulde generelt på et globalt arbejdsmarked. Derudover har kurset fokus på iværksætter og de muligheder deltagerne har for at skabe egen virksomhed. Det faglige indhold har således værdi for deltager også selvom de i givet fald ikke får opholdstilladelse i Danmark, men skal hjemsendes og der klare sig selv.

Derudover giver kurset også deltagerne specifik viden om det danske arbejdsmarked og rettigheder og pligter som modtager af offentlig forsørgelse – f.eks. krav om jobsøgning, virksomhedspraktik m.m. Deltagerne opnår viden om realistiske job på det danske arbejdsmarked matchende deres kompetenceprofil samt kvalifikationskrav på arbejdsmarkedet.

Familieforhold

Undervisningsfaglige emner under dette temaer har bl.a. været:

- ⇒ Ligestilling mellem kønnene, herunder kvinder og mænds ligestilling i hjemmet såvel i samfundslivet generelt

- ⇒ Børns rettigheder. Der blev undervist i undervisningspligt i Danmark og at børn har rettigheder og ikke må blive slået el.lign.
- ⇒ Pædagogiske pasningstilbud, herunder vuggestuer, dagpleje og børnehaver samt det pædagogiske indhold i tilbuddene
- ⇒ Familieliv og rutiner, herunder hvordan opgaver organiseres og fordeles så f.eks. familieliv og arbejdsliv hænger sammen

På kurserne fik deltagerne viden om, hvordan ligestilling i typiske danske familier kommer til udtryk gennem f.eks. fordeling af opgaver i hjemmet (madlavning, indkøb, rengøring, pasning af børn osv.). Det fremgår af dagbøger, at især disse emner har skabt stor interesse og debat blandt deltagerne.

Kursusdagbøger og interview viser ligeledes, at deltagerne har været meget interesseret i emner vedrørende børnepasningstilbud i Danmark (vuggestuer og børnehaver) og generelt har haft stor optagethed af folkeskolen.

Personlige ressourcer og kompetencer

Kurserne har omhandlet forskellige emner vedrørende deltagernes egne ressourcer, værdier og kompetencer. De arbejdsmarkedsfaglige kompetencer er tidligere beskrevet, men derudover dækker det emner som:

- ⇒ Egne mål og forestillinger om fremtiden, herunder om disse er realistiske og hvilke barrierer, som deltagerne eventuelt skal overvinde, før disse mål kan realiseres.
- ⇒ Motion og sundhed, herunder mestring af angst, uro eller søvnløshed
- ⇒ Over og under strengen (et værktøj til dialog med deltagerne om deres styrker og ressourcer og positive/negative fremtidsperspektiver).
- ⇒ Teambuilding med forskellige øvelser for at styrke deltagerne socialt og arbejde med ressourcer og værdier.
- ⇒ Kortlægning af deltagernes styrker og svagheder.
- ⇒ CV i forhold til arbejde og uddannelse.
- ⇒ ”Vi er en verden” - dialog med deltagerne om at bo sammen på centeret, samt at bo i Danmark (tolerance og respekt for andre kulturer)

På kurserne fik deltagerne viden om, hvordan de lyttede til deres krop og hvad de selv kunne gøre for at mindske smerter, uro og hjælpe mod søvnproblemer. Forløbet gav deltagerne større forståelse af kroppens signaler og lærte dem teknikker/metoder til mestring af kroppens signaler.

I teambuilding lærte deltagerne gennem samarbejdsøvelser om arbejdsformer, arbejdskultur og egne samarbejdskompetencer.

Generelt vedrørende undervisningsformen

Undervisningsformerne har bestået af forløb med involvering af kursisterne med udgangspunkt i forskellige temaer, hvor underviseren faciliterer drøftelserne. Derudover har kurserne omfattet kreative øvelser, gruppearbejde, individuelt arbejde og refleksion, virksomhedsbesøg m.m. Formerne har vekslet fra hold til hold efter deltagernes ønsker og behov og undervisernes muligheder.

En central metode har været øvelser. Flere af deltagerne ville ikke kunne få fuldt udbytte af traditionel verbal-undervisning, ligesom en række færdigheder har måttet tilegnes gennem praktiske øvelser – f.eks. samarbejdsteknik. Underviserne har i redskabskassen haft en lang række øvelser, som er blevet inddraget i undervisningen, og som har haft til formål at styrke deltagernes involvering og udvikling af forskellige typer af kompetencer.

LG Insight har deltaget som observatør på enkelte kursusforløb og øvelser. Det er vurderingen, at de anvendte pædagogiske undervisningsformer har engageret og involveret deltagerne. Det er samtidig vurderingen, at deltagerne har fået meget refleksion og brugbar viden fra underviserne.

Undervisningen er foregået på engelsk og/eller dansk. Dette betyder, at de deltagere, som ikke kan dansk og/eller engelsk er afhængige af andre deltagere, som kan fungere som ”oversættere”. Dette kan skabe en skrøbelighed i forhold til, om alle deltagere får maksimalt udbytte af undervisningen. Omvendt giver det også mulighed for at træne det danske sprog samt at integrere dette i undervisningen, så der skabes fællesskab og sammenhold på holdet.

Det er overraskende, at det er lykkedes Integrationsnet at gennemføre kurserne med succes uden brug af tolke. Det er endda vurderingen, at Integrationsnet bruger det som en metode til fremme af fællesskabet, når deltagerne skal støtte hinanden med bl.a. tolkning.

Integrationsnet har tidligere afholdt tilsvarende kurser med brug af tolk (dog ikke på kursusforløb under Make It). Erfaringerne fra disse forløb var, at interaktionen deltagere og underviser begrænses, fordi deltagerne hele tiden henvender sig til tolken i stedet for underviseren.

Undervisningen har også været krydret med forskellige typer af lege og/eller fysiske øvelser, herunder motionsøvelser. Det har især været nødvendigt for at bryde ”tavle”-undervisning med lege, hvor deltagerne har kunnet røre sig fysisk samtidig med, at de f.eks. lærte bogstaver, tal el.lign.

Generelt har ustabil fremmøde præget undervisningsforløbet. Manglende stabilitet har indflydelse på undervisningsformen, da underviserne hele tiden fleksibelt har skullet tilpasse undervisningen til antallet af fremmødte. I interviewene peger projektaktørerne på, at manglende stabilitet delvist er et vilkår, da asylansøgere er i en sårbar situation, og fordi enkelte asylansøgere under forløbet enten får ophold, afvises eller flytter.

Deltagernes udbytte

I dette afsnit gives en præsentation af deltagernes oplevede udbytte af deltagelse i kursusforløbet Make It.

I alt har LG Insight gennemført interview med 14 deltagere fra henholdsvis Asylcenter Jelling og Asylcenter Holstebro (8 deltagere fra Holstebro 6 deltagere fra Jelling). Derudover indgår interview med projektkoordinator på de to centre og deres vurdering af deltagernes udbytte af forløbene.

Deltagerne fremhæver i interview (i overvejende grad eller samstemmende) følgende værdifulde læringsselementer fra kursusforløbet:

- Kendskab til dansk samfundsforhold og demokrati
- Viden om arbejdsmarkedet og mulige karriereveje
- Kendskab til dansk kultur, traditioner og normer
- Viden om det danske skolesystem
- Viden om pasningstilbud
- Viden om danske familieforhold og kønsrollemønstre
- Viden om forælderrollen i Danmark
- Sundhed, kost, motion og søvn

I det følgende præsenteres resultaterne med enkelte citater fra deltagerne.

Kendskab til danske samfundsforhold

Deltagerne giver i interview udtryk for, at de har fået viden om det danske samfund. De har bl.a. drøftet nogle forhold eller begivenheder, som deltagerne havde set og måske undret sig over i nyhederne el.lign.

Generelt tillægger deltagerne emner om samfundet og demokrati stor betydning og fremhæver i interview, at de har haft stor glæde af at vide mere om samfundsstruktur, lovgivning, demokratiets grundregler og værdier.

Viden om arbejdsmarkedet og jobmuligheder

Enkelte deltagere synes, at de med kurset har fået kendskab til jobmuligheder på det danske arbejdsmarked. De har bl.a. fået viden om, at teknologi- og vidensniveauet i de fleste virksomheder er meget højt, hvorfor virksomhederne typisk stiller krav til både faglige og sproglige kvalifikationer. De gav udtryk for, at de havde fået viden om realistiske jobmuligheder.

Enkelte fremhævede også, at de havde arbejdet med deres CV, men flere vidste ikke om de havde et CV, eller hvad et CV er.

Enkelte gav også udtryk for pessimisme omkring egne jobmuligheder, ligesom en familie ikke kunne forstå, at også kvinden skulle arbejde.

CITAT DELTAGER

Det er vigtigt at klare sig selv og få et arbejde. Jeg vil gerne have et arbejde, men vi kan ikke arbejde før vi får opholdstilladelse. Jeg tvil tage alle typer af arbejde - også i landbrug og i industri.

Kendskab til dansk kultur og traditioner

Flere fortæller i interview, at de især var motiveret for kurset fordi de ville lære mere om dansk kultur og danske traditioner. De fleste oplever, at kurset har givet dem mere viden om dansk kultur og højtider m.m.

Enkelte fortæller, at de har svært ved at lære danskere at kende i asylcentret, og at de før kun vidste meget lidt om dansk kultur. En fortæller, at han lærte at det ikke er velanset ”at rose sig selv” blandt danskere, hvorimod det i hans kultur er et udtryk for stolthed og ære. En anden synes det var spændende, at vide mere om danske højtider og hvordan danskere fejre disse.

To fortæller, at de også på kurset fik viden om dansk kultur i hverdagslivet – f.eks. hvorfor danskere taler om vejret, at det er vigtigt at blive i køen og ikke springe andre over, at komme til tiden osv.

Alle er meget tilfredse med kursets emner om dansk kultur. De roser også underviseren for at være god til at være åben for deres mange spørgsmål., og at dialogen med dem og underviseren har været inspirerende. Flere lægger vægt på, at de i dialogen ikke alene lærte mere om dansk kultur, men at deltagerne også talte om kulturen i deres hjemlande. Herved fik de viden om andre kulturer og reflekterede over deres egen kultur og traditioner.

CITAT DELTAGER

Jeg har lært meget om dansk kultur. Det er spændende at høre om danskere, og at det er forskel mellem kulturene.

Viden om det danske skolesystem

Mange af interviewpersonerne havde børn og var derfor naturligt interesseret i at vide mere om det danske skole- og uddannelsessystem. De fortalte i interview, at de ikke på forhånd var bekendt med dette emne, men at emnet for flere forældre under kurset blev det mest spændende og relevante.

De fortalte, at de havde lært om undervisningspligten i Danmark, og at alle børn skal gå i skole til og med 9 klasse. De havde også lært om fagene i skolen, og at der er folkeskoler, private skoler og friskoler m.m.

En kvinde fortalte, at hun især fandt det relevant, at hun på kurset havde fået viden om undervisningsformer, og at undervisningen i Danmark var meget anderledes end fra hendes eget hjemland. Hun tillagde det også stor værdi, at hun havde fået viden om at bøger er gratis og at danske børn kan læse videre på seminarer og universiteter uden betaling og med forsørgelse.

CITAT DELTAGER

Jeg har fået meget viden om skoler i Danmark. Jeg synes det var interessant at høre om skolen, fagene og hvordan børn får undervisning. Ikke som skolerne er hjemme med koranlære og slag over nakken.

Pasningstilbud til børn

Tilsvarende var emnet om børnepasningstilbud også et nyt og spændende emne for interviewpersonerne. De havde på kurset fået viden om, at der findes vuggestuer, dagplejemødre og børnehaver, hvor børnene kan blive passet, mens forældrene er i skole eller i arbejde.

Enkelte fortalte, at danske kvinder får passet deres børn af staten, så de selv kan gå på arbejde, og at det er et krav som også kommer til at gælde dem. De havde diskuteret rimeligheden heraf på kurset og selvom kvinderne ikke delte disse værdier, havde de på kurset fået viden herom.

Deltagerne fortalte også, at de på kurset havde fået viden om, at tilbuddene ikke alene var pasning, men også kunne være til gavn for deres børns udvikling og trivsel. Også på dette område delte deltagerne ikke nødvendigvis denne opfattelse, men havde opnået viden om, at danske forældre også af hensyn til børns trivsel og udvikling brugte de pædagogiske tilbud.

CITAT DELTAGER

Vi har lært, at børnene skal passes, mens vi går på sprogskole eller er i arbejde. Det gælder også for de mindste børn. Det er gratis i Danmark at gå i skole, men det er ikke gratis at få børnene passet.

Viden om familieforhold og kønsrollemønstre

Emner om familieforhold og kønsrollemønstre blev af alle interviewpersoner fremhævet som interessant og oplevet som relevant. De synes både, at det var spændende at høre om typiske danske familieformer, herunder at danske familier kan være blandet gennem tidligere ægteskaber. De synes tilsvarende at dialogen om egne familieformer og kønsrollemønstre var spændende.

De havde på kurset lært, at det i Danmark i de fleste familier tilstræbes, at være lige om både ansvar for økonomi og børneopdragelse, og at der er en stor grad af ligeværd mellem kønnene, men også mellem forældre og børn.

Flere fortalte i interview, at de også havde diskuteret arbejdsopgaver i hjemmet og om f.eks. en mand skal passe børnene, mens ægtefællen er på kursus eller på arbejde. De havde drøftet, hvordan et arbejdsliv og et familieliv kan hænge sammen, hvis opgaverne i hjemmet med indkøb, madlavning, vask af tøj, rengøring m.m. bliver fordelt mellem kønnene.

Interviewne viste, at alle deltagere var blevet undervist i danske værdier omkring ligestilling og om danske familieformer m.m. Flere gav udtryk for, at det var et spændende emne, og at det havde givet anledning til refleksion over, hvordan de selv vil fordele opgaver i hjemmet, hvis begge forældre skal være i arbejde, og kvinden ikke alene kan stå for hjemmet og pasning af børn.

CITAT DELTAGER

Vi fik af vide, at danske familier kan være meget blandede, og også at der er familier, hvor forældrene er homoseksuelle. Det har ingen betydning i Danmark, og ingen synes det er synd for deres børn.

CITAT DELTAGER

I Danmark er det almindeligt, at både far og mor er på arbejde. Så deler de typisk opgaverne mellem sig. Mens kvinden handler ind gør manden rent eller omvendt. De taler også sammen om alle beslutninger og bestemmer lige.

CITAT DELTAGER

Hvis en mand slår en kvinde er det vold og forbudt i Danmark. Der findes steder hvor kvinder kan bo, hvis deres mænd slår dem.

Viden om forælderrollen i Danmark

Interviewpersonerne fortæller, at de har lært at det i Danmark er forbudt som forældre at slå deres børn. De fortalte også, at det ikke alene er forbudt, men at de fleste danskere aldrig kunne drømme om at slå deres børn. De havde på kurset drøftet, hvordan det er muligt at opdrage et barn uden brug af vold, herunder hvordan danske forældre opdrager.

Enkelte fortalte også, at de havde desuden fået undervisning i, at børn i Danmark har rettigheder (f.eks. til skole og til tryghed uden vold i familien) og børn i

danske familier betragtes som selvstændige individer med høj grad af deltagelse i familiens liv og beslutninger. De oplevede det som et meget spændende emne, fordi børns retsstilling i Danmark og rolle og betydning i danske familier er meget forskellig fra deres kultur hvor familie og slægt har forrang i forhold til et barns eller en ungs egne selvstændige interesser og valg.

CITAT DELTAGER

I Danmark kan en far eller mor komme i fængsel for at slå sit barn. Jeg synes det er forkert at slå sit barn hårdt, men jeg er bekymret for, hvordan jeg opdrage mine børn, hvis jeg ikke må slå dem let.

Kost, motion og søvn

To af deltagerne fremhævede, at de på kurset havde lært om bl.a. betydningen af sund levevis og motion. De var bl.a. blevet opmærksom på, at negative tanker og bekymringer, herunder dårlig søvn, kunne modvirkes ved at dyrke motion, og at de var begyndt at gå lange ture efter aftensmad.

En af deltagerne lagde i interview vægt på, at de på kurset havde lært, at lytte til kroppen og at dyrke motion. Han havde altid været meget aktiv med bl.a. sport, men havde ikke dyrket sport på asylcentret. Han var begyndt at spille fodbold og dyrke vægtræning med inspiration fra kurset.

Deltagernes sammenfattende vurderinger

Alle deltagerne giver i interview udtryk for, at de sammenvejset har været glad for kurset. De finder, at emner på kurset generelt har været gode og relevante, og at de især med kurset har fået mere viden om Danmark, så de bedre er rustet til eventuel integration i Danmark.

Deltagerne fremhæver især faglige emner om danske samfundsforhold, demokrati, skole- og uddannelsesmuligheder, familieformer og ligestilling mellem kønnene samt forælderroller som vigtige og lærerige.

Deltagerne roser underviser og koordinator fra Integrationsnet for både hendes faglighed og fleksible undervisningsformer. De fremhæver alle, at hun har stor viden, er god til at undervise og en inspirerende person.

Deltagerne har efter hver kursusdag udfyldt et evalueringsskema, hvor de både har evalueret emnernes relevans, underviseren og egen deltagelse. Skemaerne er uddelt og indsamlet af Integrationsnet og understøtter interviewudsagnene med, at deltagerne oplever emnerne relevante og undervisningen god.